

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2009. május 25.

**A MAGYAR NÉPZENE
ALAPJAI**

**EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

I. Dallam lejegyzése

Megoldás:**Kis laponson ...** AP 3985a (MTA ZTI Népzenei Archívum száma)

Dávod (Bács-Bodrog megye). Előadó: Szekeres Kálmánné Robár Mári (49), gyűjtő: Kiss Lajos-Zoltai Pál 1961, lejegyző Tari Lujza.

Parlando, poco rubato ♩ = 76 - 82

Kis la - po - son, nagy la - po - son

J Ju - hász - le - gén(y) jaj - gat na - gyon.

Ko - mi - szá - ros ve - ri ő - tet,

De saj - ná - lom szé - gé - nyé - ket!

T. f.

A népdal lejegyzésénél szokásos jelzősmód alkalmazása

(violinkulcs, előjegyzés, ütemmutató, ütembeosztás)

6 pont

A dallam helyes leírása (tonus finalis jelzésével)

12 pont

A szöveg helyes leírása

6 pont

Díszítések és egyéb előadásbeli sajátosságok lejegyzése

(tempó, különleges ritmikák stb.)

6 pont

Erre a feladatra maximálisan 30 pont adható

II. Stílusfelismerés

Megoldás:

Üssön meg, babám, a ménkű... Vargyas 28.

(Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje c. könyv Planétás Kiadó Budapest, 2002. CD melléklet)

Régi stílusú, pentaton kvintváltó népdal A^5A^5vAAv szerkezettel, 5 5 1 kadenciákkal. 8 szótagú, ambitusa 1-9. Jellemző benne a dunántúli szeptim és terc. A 7. fok az 1-2. sorban, a 3. fok a 3-4. ingadozik. A 7. fok (az addigi „szí” hang a 3. sorban lefelé menet „szó” lesz, s ugyanez jellemző a 3. foknál: fölfelé menet „di” hang, majd a 4. sorban lefelé menet „dó” hang. A lá-pentaton hangsort ún. pienhangok (átmenőhangok) is színezik. Tripódikus, izoritmikus népdal.

$\text{♩} = 126$

1. Üs - sön mäg, ba-bám, a mén - kű, jAk - ko - ra, mint egy ma-lom - kű!
Ha - lá - lo-dat nem kí - vá - nom, De ha mēghalsz, as sē bá - nom.

A stílus tágabb behatárolása (régí, új) 5 pont

Régi stíluson belüli stílusréteg és a műfaj meghatározása 4 pont

A zenei jellemzők megnevezése (hangsor, kadencia, ambitus, szótagszám, forma, ritmusképlet) 6 pont

Erre a feladatra maximálisan 15 pont adható.

III. Dallamműfaj és funkció felismerése hangszer megnevezésével

Megoldás:

Kék ibolya, ha leszakajtanálak...Vargyas 15.b.

(Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje c. könyv Planétás Kiadó Budapest, 2002. CD melléklet)

A Dél-Alföldön (Szentesen) gyűjtött, **tekerőn** játszott dallam, melyet alkalmanként **csárdás** alá is játszottak.

A műfaj és funkció részletezése

10 pont

A hangszer megnevezése

5 pont

A feladatra maximum 15 pont adható

IV. A népdal földrajzi helyének és szokáskeretének felismerése

1. Hajlik a meggyfa Paksa 1. 21.

(Paksa Katalin: Magyar népzene-történet Budapest, 1999, Balassi Kiadó, CD melléklet)

Haj - lik a mēggyfa, bar - na mēnyecske. Akit szeretsz, kapd el!
nagy az ár - nyé - ka.
A - lat - ta va - gyon
Ezt sze - re - tēm, ezt ked - ve - lēm,
ez az én é - dēs ked - ve - sēm!
Ha ke - rül - nēm, ke - rül - nēm, még - is ki - ser - dül - nēk.
ró - zsa vol - nēk, vi - rul - nēk,

Észak-Magyarországon (II. dialektusterület), ezen belül Galga-mentén gyűjtött ütempáros szerkezetű, **párvalasztó gyermekjáték**-dallam, hexachord hangsorral, jellegzetes *sz-l'-sz-m* kezdő formulával.

Földrajzi hely (dialektusterület) és al-dialektus megnevezése	5 pont
A szokáskeret, illetve műfaj megnevezése	5 pont

A részfeladatra maximum 10 pont adható

2. Le is szállnak, fel is szállnak... Vargyas 72.

(Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje c. könyv Planétás Kiadó Budapest, 2002. CD melléklet)

Erdélyben (IV. dialektusterület), a Mezőségben gyűjtött **lassú tempójú páros tánc** dallama, a régi előadásmódot képviselő művészi előadásban, a régi stílusból.

♩ = 86

(hegedűn)

(brácsán)

(bőgőn)

Detailed description: This system contains the first three staves of the score. The top staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. It features a complex melodic line with many sixteenth notes, including triplets and sixteenth-note runs. The middle staff is in alto clef (C4) with a 2/4 time signature, showing a simpler accompaniment with some triplets. The bottom staff is in bass clef with a 2/4 time signature, providing a bass line with some rests. The tempo is marked as quarter note = 86.

Detailed description: This system continues the first three staves. The top staff has more sixteenth-note passages with various groupings. The middle and bottom staves continue their respective accompaniment parts with some changes in rhythm and dynamics.

vibr.

Detailed description: This system introduces vibrato markings (vibr.) in the top staff. The melodic line becomes more intricate with slurs and dynamic markings. The accompaniment in the middle and bottom staves remains consistent with the previous systems.

♩ = 92

vibr.

Detailed description: This system marks a tempo change to quarter note = 92. It includes vibrato markings in the top staff. The melodic line continues with complex rhythmic patterns. The accompaniment in the middle and bottom staves adapts to the new tempo.

vibr.

Detailed description: This is the final system of the score. It features a change in time signature to 2/4 with a common time signature (C) for the final measure. The melodic line in the top staff concludes with a few notes, and the accompaniment in the middle and bottom staves provides a final harmonic support.

$\text{♩} = 86$

1. Le is száll-nok, fel is száll-nok a fecs - kék,
 Jaj de bu-san tel-nek tü - led az es - ték.
 s Lá - tod, ba-bám, el - jö-het-nél egy es-te,
 Meg-lát-nád a bus szi-ve - met le-fest - ve.

Földrajzi hely (dialektusterület) és al-dialektus megnevezése 5 pont

A szokáskeret, illetve műfaj megnevezése 5 pont

A részfeladatra maximum 10 pont adható

Az értékelés pontszámai

		maximális pontszám	
I. Dallam lejegyzése	Violinkulcs, előjegyzés stb.	6	30
	Dallamírás	12	
	Szöveg	6	
	Díszítés, tempó stb.	6	
II. Stílusismeret	Fő stílus	5	15
	Stílusréteg, műfaj	4	
	Zenei jellemzők	6	
III. Dallamműfaj és funkció felismerése hangszer megnevezésével	Műfaj és funkció részletezése	10	15
	Hangszer(ek) megnevezése	5	
IV. A népdal földrajzi helyének és szokáskeretének felismerése.			
1. Énekelt népdal	Földrajzi hely, al-dialektus	5	20
	Szokáskeret, ill. műfaj	5	
2. Hangszeres dallam	Földrajzi hely, al-dialektus	5	
	Szokáskeret, ill. műfaj	5	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma		80	80